

מן חלק א'

א. חידושי המהר"ל מסכת בבא מציעא דף פ עמוד א

פרה זו וכו'. קשה מאי ענין שמועה זו לכאן, כי נראה דלא שייך הכא לכאן כלל רק למעלה בפרק הזהב בדיני א[ונאה]. ויראה לומר דמתניתין איירי שאמר לו לחרוש בבקעה דקל לחרוש משום דפרה זו היא רבצנית בעטנית נגחנית נשכנית, והוה אמינא שלא התנה עמו בבקעה רק משום הפרה ולא בשביל המחרישה, קמ"ל דאפילו לענין המחרישה נמי הוי [שנוי], דאם לא כן מאי קמ"ל מתנתין, דהא התנה בהדיא, וכי לא ידעינן דבהר קשה לחרוש ופשיטא דכל המשנה ידו על התחטונה. ועוד, דלשמוענין לענין פרה ולא לענין מחרישה, אלא דהא אשמוענין שלא תאמר דלא התנה כלל רק לענין הפרה כי דבר זה מקלקל הפרה אבל לענין המחרישה לא התנה כלל שהרי תלה תנאי שלו בפרה, ולפיכך קבע רבי יוחנן אהא מילתא גם כן דאיירי שאמר פרה זו נגחנית וכו'.

ב. פסקי רי"ד מסכת בבא מציעא גמרא דף פ עמוד א

אנא סברית דלאו דוקא קא אמרת דיש בה כל אותן המומין, אלא דרך המוכר לדבר כן ולגנות את מקחו, ואותו הגנאי משמ' כעין שבה שמפני שהדבר משובח והוא בטוח עליו אינו צריך לשבחו אלא מגנהו כלומ', איני מפצירך לקנותו מגונה היא אם תרצה לקנותו קנהו ואם לאו לא.

ג. מומין שאינן ניכרין, ניכרין וגלויין, ושיטת הרמב"ם

ג. ב"ח חושן משפט סימן רלב:ח

וקצת קשה דהרמב"ם ורבינו קוראים למום נשכנית רבצנית מומין שאינן ניכרין, והרי"ף והרא"ש קוראים אותן גלויין! ונראה דודאי כאשר נודע דנשכנית ורבצנית ובעטנית היא מעתה קוראים אותם בשם מומין הניכרים, והרמב"ם ורבינו מיירי בסתמא בשאינו נודע מומין אלו בפרה זו השתא ודאי אתה קורא אותם מומין שאינן ניכרין. מה שאין כן עוורת וחירת דמפורסם וגלוי לכל רואה דאית בה מומין אלו:

ד. רש"י מסכת בבא מציעא דף פ עמוד א

(רישא) הרי זה מקח טעות - לפי שהכיר הלוקח בשאר מומין [שהזכיר המוכר] שאינן, וכסבור הוא בכולן משקר...

ה. רי"ף מסכת בבא מציעא דף מט עמוד ב

(רישא) פרה זו לא היתה לא רבצנית ולא נשכנית ולא בעטנית [והן מומין ניכרין], אבל היה בה מום אחר שאינן ניכר ומנאה המוכר עם אלו המומין שאינן בה...

ו. רא"ש מסכת בבא מציעא פרק ו סימן יד

(רישא) פירוש: פרה זו לא היתה נשכנית ולא רבצנית ולא בעטנית, אבל היה בה מום אחר שאין ניכר ומנאו המוכר עם אלו המומין שאינם בה...

ז. רמב"ם הלכות מכירה פרק טו הלכה ז-ט

ז: (רישא) המוכר פרה לחבירו ומנה בה מומין גלויים ומומין שאינן ניכרין, ולא היה בה מאותן המומין הגלויין שמנה, ונמצא בה מום מאותן שאינן ניכרין, הרי זה מקח טעות וחוזר ואף על פי שפירש המום שנמצא, שהרי הלוקח אומר כשראיתי שאין בה אלו המומין שנראין שמנה אמרתי כך אין בה אלו שאינן נראין שמנה, ואינו מפרש מומין אלו אלא כדי להשביח דעתו. ח: כיצד? פרה זו עורת היא חגרת היא נשכנית היא רבצנית היא, ונמצאת רבצנית בלבד או נשכנית הרי זה מקח טעות.

ח. ראב"ד - שיטה מקובצת מסכת בבא מציעא דף פ עמוד א

ושאלנו: אם היו בה כל המומין הללו שהזכיר לו והוא יודע כן ואף על פי כן קבל עליו, אם היה בו מום אחר ולא הזכירו יהיה מקח טעות או לא, דכי אמרינן רישא דהוי מקח טעות הני מילי בשאינו רואה בה אותן המומין שהזכיר דסבר כשם שאין בה מומין הללו כך אין בה עוד שום מום ואם היה אומר לו שיש בה מום אחר לא היה קונה אותם, אבל אם הוא יודע שיש בה מומין ואף על פי כן קבל עליו כשלא הזכיר לו שיש בה מום אחר מי הוי מקח טעות או לא? ופשט ליה שאם היו בה מומין הללו והוא יודע כן אין זה מקח טעות וכל שכן אם אמר לו מום זה ומום אחר.

ט. רי"ף מסכת בבא מציעא דף מט עמוד ב

(סיפא) הראהו מום אחר שהוא ניכר ונראה לעיניו ואמר לו "פרה זו יש בה מום זה ויש בה עוד מום פלוני" ולא היה [מום השני] נראה לעין, אין זה מקח טעות שהרי לא הטעהו ולא אמר לו אלא מומין שבה.

Rashi

Rabbi Yochanan said:

- One who sells a cow to another, saying, "This cow gores, bites, kicks, sprawls," at least one of which was noticeably absent, and it had a noticeable defect and he embedded it among the defects, this is *mekach taut*.
 - Rav Acha breih d'Rava said to Rav Ashi: What if all of the specified defects are real?
 - Rav Mordechai, citing Rava: If all of the specified defects are real, it is not a *mekach taut*.
- If he specified the noticeable defect of concern and said there were unspecified others as well, it is not *mekach taut*.

Rif

Rabbi Yochanan said:

- One who sells a cow to another, saying, "This cow gores, bites, kicks, sprawls," at least one of which was noticeably absent, and it had an unnoticeable defect and he embedded it among the defects, this is *mekach taut*.
- If he named a noticeable defect, and the unnoticeable defect of concern among other unnoticeable defects, it is not *mekach taut*.
 - Rav Acha breih d'Rava said to Rav Ashi: What if all of the specified defects are real?
 - Rav Mordechai, citing Rava: If all of the specified defects are real, it is still not a *mekach taut*.

New read of Rambam, per Bach (ditto Choshen Mishpat 232?)

Rabbi Yochanan said:

- One who sells a cow to another, saying, "This cow gores, bites, kicks, sprawls," at least one of which was noticeably absent, and it had a non-obvious but testable defect and he embedded it among defects that should be obvious, this is *mekach taut*.
 - Rav Acha breih d'Rava said to Rav Ashi: What if all of the specified obvious or testable defects are real?
 - Rav Mordechai told Rav Ashi, citing Rava: If all of the specified defects are real, it is not a *mekach taut*.
- If he named a noticeable defect, and the unnoticeable defect of concern among other unnoticeable defects, it is not *mekach taut*.
 - Rav Acha breih d'Rava said to Rav Ashi: What if all of the specified defects are real?
 - Rav Mordechai, citing Rava: If all of the specified defects are real, it is still not a *mekach taut*.

Raavad

Rabbi Yochanan said:

- One who sells a cow to another, saying, "This cow gores, bites, kicks, sprawls," at least one of which was noticeably absent, and it had a defect and he did not mention it among the defects, this is *mekach taut*.

מחילה בטעות

י. לחם משנה הלכות מכירה פרק יג הלכה ג
קשה, דאיך פסק כאן רבינו ז"ל כרב דתנאו ["ע"מ שאין לך עלי אונאה"] בטל ויש לו עליו אונאה, ובשביעית היכא דאמר "ע"מ שלא תשמטני שביעית" פסק כשמאל דתנאו קיים בפ"ט מהל' שמיטה? הא בגמ' דמכות מדמי הא להא!

יא. מחנה אפרים הלכות מכירה - דיני אונאה סימן טז
ואף על גב דהתם [במחילת כתובה] נמי לא ידע שתמות אשתו קודם, וכמ"ש התוס' בריש פ' הכותב, וגבי שביעית נמי קי"ל דאם אמר "ע"מ שלא תשמטני שביעית תנאו קיים" והתם נמי לא ידע דסבר שיפרע לו קודם וכמ"ש התוס' פ"ק דמכות. וראיתי להרשב"א ז"ל בחי' שפירש דהכא גבי אונאה היינו טעמא משום דסבר פטומי מילי קאמר ליה ולא שבוחי דעתיה קא"ל. ומהר"ר בצלאל ז"ל הביא בשם הריב"ש ז"ל דטעמא דאונאה משום דסבר אנא בדיקנא בזבניה אלין ושוו כמה דיהיבנא, אבל הכא שיודע שיש לו זכות בנכסים אף על גב דלא ידע אם ימות קודם, מחילתו מחילה...

כג. ב"ח חושן משפט סימן רז:סוף

ונ"ל ליישב דיש לחלק דבתולה בדעת עצמו בלחוד כגון שחייב עצמו לחבירו כפי רצונו או נעשה ערב לחבירו כפי רצונו התם ודאי משתעבד אפילו בדבר שאינו קצוב שכך הוא רצונו... אבל במוכר לחבירו על מנת שאי אתה חוזר עלי במום דהמכירה תולה בדעת שניהם המוכר אין דעתו למכור בדמים אלו אלא על תנאי שלא יהא חוזר עמו בשום מום, והלוקח אין דעתו לקנות אלא במום כך וכך שראוי למחול עליו אבל לא בשאר מומים הגדולים, ולפיכך חוזר עד שיפרש המום כך וכך, כמו המפרש האונאה שהמוחל לחבירו צריך שידע הדבר שהוא מוחל לו בו, ואם לא פירש מצי אמר לא היה דעתי למחול לך על פי דעתך כמו שאתה רוצה אלא על פי דעתי ואינני רוצה למחול אלא כך וכך, וזה יאמר להיפך דעתי היה שתמחול לי ביותר מכך וכך ועל דעת כן מכרתי ודוק:

כד. שו"ת הרשב"א חלק ב סימן רעח

ואף על פי שהוא כותב לו "הריני מוחל לך כדלא שגוי ודלא אנוס", כדרך שנהגו כותבי טופסי שטרות לכתוב, אין בדבריו כלום עד שיאמר מרצונו שלא בשום אונס "יודע אני שיש לי בידך יותר..."

כה. מחנה אפרים הלכות מכירה - דיני אונאה סימן יד

מי שמכר לחברו חפץ וא"ל ע"מ שאין לך עלי אונאה ונשבע הלוקח על זה אם יוכל עוד לתבוע אונאתו:... איך שיהי' בנדון דידן שנשבע הלוקח שלא יתבע ממנו דין אונאה הרי זה גמר ומחיל ואף על פי שלא פירש לו שיעור האונאה ואף הרמב"ם ז"ל יודה בזה כנלע"ד:

כו. חידושי ר' מאיר שמחה מסכת בבא מציעא דף נא עמוד א

ולענ"ד החילוק הוא באופן אחר דגבי בעה"ב [דיש אונאה] הוי כמפרש, היינו דכו"ע ידעי דדרך הבעה"ב דמאני תשמישתיה יקרין עליו, ואלולי שירבו בדמיהן לא יהיב להו... וכפי הנראה אף אם ידע [המוכר] ששואה פחות מצי לשקול בדמיו ואין עליו איסור דלא תוננו... משא"כ ב"ע"מ שאין לך אונאה" [שלא בבעה"ב], עיין היטב וזה פשוט. ולפ"ז הכא אף אם נשבע שלא יתבע האונאה, בכ"ז יש לו עליו אונאה בסתם ודלא כהמחנה אפרים.